

מבקר-המדינה נבנצאל

מה נשתנה?

מכאן והלאה קראתי את כל הנאום ההוא, שהתפרסם בנילוין העולם הזה (1510). בין השאר (הקטעים החדשים, שלא היו בנאום המקורי, מופיעים בסוגריים): **אורי אבנרי:** אנו ממלאים בדיון זה את תפקידו של הילד הקטן בספור על בגי דרהמלך החדשים.

אנו שואלים שאלות: לשם מה כל הדיון הזה? מה התועלת שבו? מה מטרתו? מה הוא מביטח לדיון-השבון המקורי של מבי קריהמדינה?

כל הכבוד לעבודתו של מבקר-המדינה ועוזריו. כל הכבוד להצעה שישיבה ודנה בממצאים. כל הכבוד לחברי-הכנסת הנכבדים, התורמים תרומה כה נרגשת לחיכות זה, המתנהגל בהיעדר כל שריהממשלה ה' נוגעים בדבר (גם היום!), ושהשתתפות ה' מועטה של חברי-הכנסת: טיילה עליו צל כלשהו (כמו היום, כשנוכחים תריסר ח"כים!)

כל שנה בא מבקר-המדינה ומניח לפנינו דין-וחשבון, המכיל מאות פרטים מסמרי-שערי, שגם העיתון הסנסציוני ביותר, ואפי' אור אבנרי: כן גבירתי, גם או.

מבקר המדינה

אין אנחנו עוסקים, בדרך-כלל, בהתחכמות אולי יש ודרושה התחכמות כדי להוכיח דבר חשוב, השבוע שיעשנו את כנסת בתחבולה שטרורה צחוק כללי, אך שנועדה לשמש מטרה רצינית מאוד.

זה היה בעת החיכוך על דו"ח מבקר-המדינה — טכס שנתי שרצינו להוקיע את חוסר תכליתו. פתחתי את נאומנו במילים הבאות:

אורי אבנרי: כבוד היושבת-ראש, כנסת נכבדה.

בבאנו היום להכין את נאומנו, עברנו על זנאום הראשון שנשאנו על דו"ח מבקר-קר ומדינה, לפני שתיים, באחד באוגוסט 1966.

והה ראינו שלשחא אנו טורחים. אין צורך להוסיף מילה ולגרוע מילה. מה נשתנה? אני מתכוון עתה, גבירתי היושבת-ראש, לעבור על אותו נאום עצמו באוזני הכנסת, ולבדוק אם אכן השתנה משהו-ובכן —

כבנו היושבת-ראש, כנסת נכבדה... **הדוף דבורה נצר:** גם אז היתה יושבת-ראש?

אור אבנרי: כן גבירתי, גם או.

משמעת

קואליציונית

הרוב נשאר במיעוט!

הכרעה בעלת משמעות מרחיקה-לכת למהות המישטר בארץ נפלה השבוע — ברוב מיקרי של ארבעה קולות.

הדבר קרה לגבי חוק הממשלה — הרואות מעבר, חוק זה מבטל הרואות שונות לגבי הממשלה, לרגל קבלת חוק-היסוד החדש. אולם הוא משאיר על כנו את המשמעת הקואליציונית — כלומר את הסעיף האומר ששר בממשלה יפטר אוטומאטית, אם הצביעו חברי סיעתו נגד הצעה של הממשלה. אחרי שיו"ר ועדת-המישנה לענייני חוקה וחוקי יסוד, ח"כ חיים צוק, הצדיק את המ"שך קיום הסעיף בחצי מה הסתייגו, מלבד סיעתנו, גם סיעות גח"ל, מפ"ם, מק"י ורק"ח, גם שאר הסיעות, מלבד מע"י, מתנגדות לו. בנאום-ההנמקה שלי אמרתי, בין השאר:

אורי אבנרי: ... מכל הדברים החמורים הממונים בסעיף זה, הדבר החמור ביותר הוא שהסעיף גוזר על חברי-הכנסת להיות משועבד לסיעתו. הסעיף קובע כי פירוש שאסור לחברי-כנסת להצביע על-פי מצפוננו, על-פי הכרתו, כי הוא חייב להצביע לפי האינטרס של סיעתו.

... אם נשאיר סעיף זה על כנו, מתעוררת השאלה: לשם מה יש בכלל צורך בהצבעות של חברי-כנסת? מדוע לא די בהצבעת איש אחד בעל כסיעה, כמו שמצביע על מניות בחברה מיסחרית? כלומר: איש מפ"אי יצביע בשם 59 מניות, איש גח"ל בשם 22 מניות, וכו'.

ההצבעה על סעיף מכריע זה גבלה בי שערורייה. נגד הסתייגות הצביעו 27 חברי-מע"י שוכחו באולם — ובכללם אנשי רפ"י, שטי"מ טמו את מוחו בי משך שנים על ה' צורך לשחרר את חברי-הכנסת מן ה' שיעבוד למזכירי-המפלגות

אך חשוב יותר היה מיספר התומכים בהסתייגות — 23. כלומר: מבין 61 חברי הסיעות המתנגדות לעקרון המשמעת הקואליציונית, המהמים רוב מוחלט בבית, טרחו להופיע רק 23! (מבין 22 אנשי גח"ל, נכחו 10. מבין 8 אנשי מפ"ם נכחו 4. מבין 4 ליברלים עצמאיים נכחו 2. מבין 3 אנשי המרכז החופשי — נכחו 2. מבין 3 אנשי רק"ח, נכח 1. המפד"ל נעלם בכלל.)

אבל למה להתמרמר? יום לפני כן, בי חיכות על חוק הגנת-הדין, נפלה הסתייגות חשובה, שבאה להבטיח את זכותו של מי ששילם דמי-המפתח, כי קולות נגד 13 שני הקולות המכריעים ניתנו על-ידי שני חברי-כנסת שלא נכחו כלל בחיכות, שנכנסו לאולם בעת ההצבעה והצביעו מבלי שהיה להם מושג על מה הם מצביעים, ולמה. (אחד מהם היה מנחם פרוש מאגו"י, השני היה ח"כ מפד"ל.)

מושבנים

בשבוע האחרון של הכנסת הי' המישיית היה על מפא"י להכריע בין שני חוקי-דיכוי: לקבל את חוקי-השוני-החדש או את חוקי-החדש-שבים. שבים. היה נרמה אז למפא"י כי ל"העולם הזה" יש פחות קולות מאשר למורדי המושבנים, ולכן הוחלט לקבל את חוקי-השוני-החדש. התוצאה ידועה.

בשבוע שעבר, השבוע האחרון של מושב-החוקים, קיבלה הכנסת את חוק המושבנים, ב-42 קולות נגד 22 קולות, וצאח נימנע (ל"ע). אחד הקולות נגד היה קולנו.

מס המפלגות

בשבוע-נדוש כזה, אבל אין ספק כי אחד הי' דברים הנונים ביותר היה קבלת חוק מס-המפלגות. רק שבוע אחד חלף מה' דיון הראש ועד לקריאה הסופית. זה היה מירון-קדחני של המפלגות וה' דולות אל טף.

לא השע את עצמו שנוכל למנוע זאת. אבל ולנו למנוע גניבת-דעת וא' חיות-עיוניים **אורי אורי:** ההסתייגות שלנו באה לקרוע מעל החוק את הצביעות והכזב. בחיכוך הקו שרי-העבודה בתשובה לדברי: "מאי-קחו המפלגות את הכסף הדרוש להן? גרוענות, מפתיות שונים לדברים שאף לא רוצה בהם, וממוסדות כלכליים שמלות מקיימות. חברי-הכנסת אבנרי לא מלס אף פעם אחת על כך שלמפלגות פירות יש מוסדות כלכליים, חברות-בנייה וי"ם אחרים. איפה בעולם זה חיים? באי-ארץ זה ישנו? מדוע הן עושות זאת? וס שאין להן מקורות הכנסה."

ובכן רבותי ריי-הכנסת, ראשית כל אין זה נכון מה עובדתית. הצעת-החוק הראשונה של גת הנוכחית באה, בין השאר, למנוע לגנות פוליסיות לקיים מיפעלים כלכליים-שר אלמוגי לא הצביע אז בעדה.

אבל אני שואלאה יסודית: הנימוק הזה, שהחוק הזה לפסור את המפלגות מלעסוק בעניינים לשרים, היכן זה נאמר בחוק עצמו?

כשהשר אלמוגי ל על העסקים הלא-כשרים של המפלגות, הוא יודע מה הוא מדבר. הוא היה מזכיר הכללי של פא"י. אבל המט צוצע על-ידי לא במקום הדברים אי-כשרים, ולא קום המפעלים הי' ליים. בחוק אין לביטול העסקים כשרים ולמניעת ל לא-כשרים. אומר: כל הי' ש הא-כשרים

של המפלגות יישארו לכהיו, וחוק זה יקחו מהפועלים, בכפיה, שאפשר לקחת, לכן, כבוד היושב-ראש שנו הסתייגות מפורטת מאוד, שבה ה' להתנות את ניכוי מס-המפלגות משכר-לובדים בששה גנאים, שיביטחו את כשרי-המפלגות הי' גבנות את הכסף:

- ספריי-החשבונות של המפלגות יהיו כפופים לביקורת מבקר-המדינה
- שום מפלגה, שתקבץ מתקבץ מגביות כפיה זו, לא תנהל מיפעלי-קל-כלשהו.
- שום מפלגה לא תוצאת מאשר בערות אלפים לירות ז' שלה ב' שחרות לכנסת, זאת אלו שהמפלגה, שהציגה 120 מועמדים, לציא יותר מאשר 1,200,000 לירות.

לקרוע את המסווה!

● התיינה בחירות דמוקראטיות בתוך המפלגה. אם יקבע מבקר-המדינה שאין זה כך — תהיה המפלגה פטולה מלקבל כסף מגביות-כפיה זו.

● הכסף ינוכה רק מחבר במפלגה. מי שאינו חבר במפלגה, לא ינוכה ממנו כסף.

● על העובד להסכים בכתב ובמפורש לגביית הכסף משכרו.

עכשיו אני אומר: אם דברי השר אלמוגי לא היו דברים בעלמא, והוא התכוון בי רצינות שהכסף הזה, שייגבה מהפועלים בכפיה, יבוא במקום עסקי-השחיתות, ו' במקום המיפעלים הכלכליים, ובמקום ה' דברים הבלתי-כשרים כי אז הוא עצמו וכל התומכים בחוק חייבים להצביע בעד ה' הסתייגות שלי, המבטיחה את אשר אמר השר אלמוגי בדברי-הפתחה ובדברי-התסור בה שלו. אם הרוב, התומך בחוק הזה, יצח את ההסתייגות, פירוש הדבר שהדברים של השר אלמוגי היו דברים בעלמא, ואין כל כוונה כזאת.

והסוף? הסוף היה מובן מאליו. הי' חוק כבר נכנס לתוקפו. ההסתייגות שלי נו נדחתה ברוב של 27 נגד 12, בעדה, ונגד החוק, הצביעו שני ליבראליים (השר יוסף ספיר ואלמלך רימלט), ח"כ מיכ"ל אל חוני מהמפד"ל, סיעות אגו"י, מ"ח, רק"ח ומק"י. נגדה, ובעד החוק, הצביעו אנשי חרות, רוב הליבראליים, כל מע"י (כולל אנשי רפ"י לשעבר!) ומפ"ם.

לו השבועון המסויים, אינם יכולים להתח"רות עימם. שחיתות, נוהלים נפסדים, חלו-קת מיליונים לפרוסקציונרים, ביזבוז פושע של נכסי הכלל לטובת קומץ של יודעי-להסתדר. באה הכנסת ואומרת: "פויה!" ואחרי שנה — חוזר הלילה.

מתקנים ליקוי אחד — מתגלות שתי שערוריות חדשות. נפתם חזר, נפרץ הסכר במקום אחד. מימדי השחיתות אינם מצמצמים משנה לשנה. הם מתרחבים משנה לשנה, ופושטים על שטחים אחרים.

דומה מבקר המדינה לרופא אחי פותח פורונקל אחד, וכאותו זמן נוצרים תריסר פורונקלים אחרים בכל חלקי הגוף. את הפורונקלים צריך לפתוח — אבל המשימה הי' אמיתית היא לרפא את הרעלת-הדם הגורמת לפורונקלים.

נגיד דברים פשוטים: השחיתות אינה תר-פעת-לחאי של המישטר הקיים במדינה. הש' חיתות היא מרכיב מהותי שלו, פועל-יוצא מעצם מערכת היחסים בתוכו.

אין כל טעם לדבר על עקירת השחיתות מתוך המישטר — כי פירוש הדבר עקירת המישטר כשלעצמו, שינוי דמותו עד לכדתי-הכר. (נרמה לי שגם זה לא נשתי-נה.)

... המישטר קדם למדינה, והוא קדם אפילו להנהלת הסוכנות, ששלטה במדינה בדרך. המישטר הקיים הוא המשך ישיר של שיטת הכוללים, שיטת החלוקה, שיטה של חלוקת השלל בין כל מיפלגות המישטר, לפי מפתח שרירותי, בלי דין ובלו דין, בלי פיקוח ובלו ביקורת, לפי ראות עיניהם של המחלקים, בעלי השררה...

סיפוח

דרישה דמוקראטית מינימלית. כשנימקתי את ההסתייגות, נכחו באולם חברי-הכנסת יקב חזן, ויקטור שם-טוב, שלמה רוזן, אמה תלמי ועוד. עוד לפני נאומי הפניתי את תשומת-ליבם לתוכן ההסתייגות. גם מעל הדוכן פניתי במיוחד אל אנשי-מפ"ם, שהיו שקועים בשחית פרטיות, והפצרתי בהם לשים לב לחומרת-העניין.

אולם כאשר הגיעה ההצבעה — נדחתה ההסתייגות שלנו כימעט פה אחד.

אנשי מפ"ם הצביעו נגד! באותו רוב עצום נדחתה גם הצעתי להחזיר לערביי-יורו שלים המזרחית את רכושם בירושלים הי' מערבת ובכל שטח ישראל — או שלם להם פיצויים עבורו. (ויתרנו על הסתיי-גות נוספת, שנוע'דה להבטיח את זכות כל ערביי-פלסטין על רכושם, הנימצא בירושלים המזרחית — מכיון שהממשלה הבטיחה לטפל בעצמה בעניין זה, באותה רוח.)